

Alaptörvény vagy Alkotmány?

Számos dimenzióban vizsgálhatjuk a készülő alkotmány- vagy alaptörvény-tervezetet. A lehetséges vizsgálati szempontok közül csupán néhány: a/ a fontosság kérdése, b/ a minőség kérdése, c/ a legitimitás kérdése, d/ a műfajiság kérdése.

Fontosság. A Méltányosság sokszor és következetesen amellet voksolt az elmúlt években, hogy új alkotmányra feltétlen szükség van. Tettük ezt azért, mert a most hatályosat (tartalmilag és nyelvileg egyaránt) rossznak [gondoltuk](#). Bármiként is alakultak az elmúlt hónapok eseményei, a most lecsereendő alkotmány ettől még nem lett jobb, habár azt kell ismerni, napjaink eseményei fényében bizonyos összefüggések azért átértékelődnek. Mégis: ki kell jelenteni, hogy két dolog is illuzórikusnak bizonyult: a konszenzusos alkotmányozás, illetve az, hogy ha konszenzus nem hozható létre, a többség eláll az alkotmányozás ötletétől.

Minőség. Az előző kritériummal szorosan összefügg. Az MPK azért érvelt az új alkotmány létrehozatala mellett, mert úgy ítélte meg, hogy a rossz hatályos alkotmány helyébe létrehozható egy minőségileg jobb, és koherensebb. A mostani szövegváltozatot olvasva, egyelőre úgy tűnik, ez a várakozás nem igazolódott, hiszen a szöveg (mint erre számosan rámutattak) nem pusztán stilisztikai értelemben gyengélkedik, de tartalmilag akár visszaesésnek is nevezhető az előzőhöz képest. Főlöszleges volna felsorolni a kifogásolható, illetve a kimaradó részeket, amelyek fölött szemlét tartva kérdésesnek látszik a liberális demokrácia korábbi intézményes rendjének megmaradása.

Legitimitás. Mérvadónak tekinthető ellenzéki vélemények szerint egyenesen illegitim az alkotmányozás aktusa, hiszen abból kimarad két mértékadó ellenzéki párt. Elek István – nyilván sokak véleményét [kifejezve](#) – úgy ítéli meg, hogy az ilyen alkotmányozás „kalandnak” és nem többnek tekinthető. Ennél azonban pontosabban és komolyabb kategória szükséges. A magunk részéről nem tartjuk kizártnak a magyar történelemből jól ismert

„permanens alkotmányos válság” kialakulását sem, azaz – a kormány szándékával szemben - valószínűleg nem alkotmányos stabilizálódás, hanem további erodálódás következik majd.

Műfajiság. Azt, hogy mennyire mély és komoly kérdéstről van szó, mutatja Orbán Viktor március 28.-i parlamenti felszólalása, amelyben – a Jobbik egy képviselőjének válaszolva, aki a „történelmi alkotmányt” hiányolta az új tervezetből – azt mondta: az új szöveget épp *azért* nevezik majd Alaptörvénynek (nem pedig Alkotmánynak), mert ezzel is jelezni kívánják a *történelmi* folytonosságot. Ha pedig ez így van (s miért kételkednék benne, hogy így van), akkor ezzel nem pusztán a „történelmi”, de az „íratlan” alkotmány helyreállítására is kísérletet tesz a kormánytöbbség. Ez pedig igazán grandiózus horderejű változás, és a Méltányosság csodálkozik, hogy erre a kritikák pergőtüzében mégis meglehetősen kevesen figyelnek.

Mint ahogy arra is, hogy nem az itt a fő kérdés, a Fidesz „hivatalosan” (programszerűen) megígérte-e 2010-es kampányában az alkotmányozást. Fogadjuk el, hogy programszerűen *nem*, de informálisan (beszédekben, gyűléseken, nyilatkozatokban) *igen*. A kérdés az, hogy *milyen* alkotmányozást ígért meg. Vajon történelmit-e? Tudatában volt-e a magyar társadalom annak, hogy a Fidesz nagy fölényű győzelme esetén nem pusztán korrekció, hanem történelmi léptékű alkotmányrevízió következik?

Ezekre a kérdésekre korántsem könnyű válaszolni. Mert bár a magyar választók sok mindennel tisztában lehettek a Fidesz szándékait illetően, a Fidesz alkotmányfelfogását illetően talán nem voltak egyértelmű támpontjaik. Pár éve még a létező alkotmányos rendszer védelme – mint Gulyás Gergely egy korábbi [írásából](#) kiderül – erősebbnek tűnt, mint az új alkotmány megalkotása. Természetesen a pártok már csak olyanok, hogy nézeteik változnak, ám az mégis csak sajátos, hogy a változások hordereje immáron lényegesen mélyebb, mint ahogy az iménti cikk szerzőjének (egyébként ugyancsak jobboldali) vitapartneré 2007-2008-ban elgondolta.

Mindezzel együtt, ha reálisan mérlegre tesszük mindazt, amit a Fideszről az elmúlt években megtudhattunk, a mostani meglepetést sem szabad eltúlozni. A Fidesz alkotmányozási törekvéseit már egy ideje a preambulum-ellenes revízió motiválja, aminek alapján szinte azt mondhatjuk: úgy tetszik, a Fidesz számára a tartalmi kérdéseknél fontosabb, hogy egy számára elfogadható *értéktartalom* kerüljön az új alaptörvénybe. Az értékek fontosságát illetően akár még igaza is lehetne a kormánytöbbségnek, hiszen a hatályos alkotmány preambuluma egyáltalán nem tartalmazott értékeket, vagy emelkedettebben szólva: bármiféle utalást a nemzeti összetartozásra. Magyarország – s ebben a Fidesznek igaza van – az elmúlt két évtizedben elmulasztotta a közösen vállalható értékek tisztázását. Ennek kimondásán túl is vannak (vagy lettek volna) azonban feladatok. Például az, hogy *milyen közös értékek* vannak a magyar társadalomban és ezeket milyen előzetes eljárásban lehet egy készülő alkotmány számára megformálni. Ezt a feladatot teljesen elhárította magától a kormánytöbbség, amely így nem csodálkozhat, hogy ellenzéke nagyobbik fele az alkotmányozásból kivonja magát, s nem akar együttműködni vele.

A kérdés már csak az: ilyen indulási deficittel az új Alaptörvény *minek* lesz az alapja? Készítői *véglegesnek* szánják, bírálói viszont ellenállásra hívnak fel vele szemben, s még az is lehet, hogy egy újabb *ideiglenesség* korába lépünk - a magyar politikatörténet nem ismeretlen receptje szerint.